

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

1-2/2004

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Bohdan Szcześniak
Alicja Kicińska
Marcin Lisiak
Redakcja - Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy – Marcin Lisiak

Oddano do druku – 29 października 2004 r.

Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” Krajowe Biuro Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI

Str.

* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	5
*Prace nad nowelizacją Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw	5
*Przygotowania do wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego	7
*Przygotowania do wyborów uzupełniających do Senatu RP	14
*Informacje i sprawozdania finansowe	14
*Wybory organów samorządu terytorialnego w toku kadencji i referenda lokalne	15
* Informacje prawne	16

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła 5 posiedzeń w dniach 5 i 19 stycznia oraz 2, 9 i 16 lutego 2004 r.

* Państwowa Komisja Wyborcza od rozpoczęcia kampanii wyborczej i nowej kadencji rad wybranych w 2002 r. gromadziła doświadczenia i wnioski związane z realizacją przepisów ustawy - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547).

Analiza zgromadzonych doświadczeń i wniosków, jak również liczne pytania kierowane do Komisji przez organy wyborcze, komitety wyborcze, a także obywatele wskazały na konieczność dokonania nowelizacji niektórych przepisów tej ustawy. Mając to na uwadze Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 185 Ordynacji wyborczej wystąpiła do Prezesa Rady Ministrów z propozycjami zmian i uzupełnień Ordynacji, a nadto - w celu ujednoczenia całego systemu prawa wyborczego - propozycjami zmian w innych ustawach obejmujących problematykę wyborczą: Prawo o stowarzyszeniach; o samorządzie gminnym; samorządzie powiatowym; samorządzie wojewódzkim; o referendum lokalnym; o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Zmiany zaproponowane przez Państwową Komisję Wyborczą zmierzały do:

- wyeliminowania kandydowania na radnych i wójtów osób niegodnych pełnienia tej funkcji, a także usunięcia wątpliwości dotyczących utraty mandatu;
- zmiany zasad powoływania i liczebności obwodowych komisji wyborczych, uprawnień członków komisji i komisarzy wyborczych. Postulowano zwiększenie minimalnego składu obwodowych komisji wyborczych wynikające ze zwiększenie ich zadań po wprowadzeniu bezpośredniego wyboru wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz powoływanie tych komisji przez gminne komisje wyborcze a nie przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), zazwyczaj zaangażowanego w kampanię wyborczą lub kandydującego w wyborach;
- wzmocnienia roli komisarza wyborczego jako organu nadzorującego przestrzeganie prawa wyborczego na obszarze jego właściwości oraz wyposażenie go w stosowne środki nadzoru;
- zmiany zasad i trybu tworzenia odrębnych obwodów głosowania, w kierunku tworzenia tych obwodów wówczas gdy znane są liczby wyborców w jednostkach, w których obwody takie się tworzy oraz ograniczenia dowolności ich tworzenia lub nietworzenia;
- uproszczenia formularzy protokołów i zestawień wyników głosowania;

- uściślenia przepisów dotyczących protestów wyborczych w zakresie podstawy protestów i jednoznacznego wskazania, iż stwierdzenie nieważności wyborów następuje wyłącznie w przypadku naruszeń prawa wpływających na wynik wyborów. A ponadto usunięcia rozbieżności w orzecznictwie sądów i ujednolicenia przepisów dotyczących wyborów ponownych;
- zmiany zasad zawiadamiania o tworzeniu komitetów wyborczych oraz oznaczania list skrótami nazw komitetów w kierunku większej jasności tych przepisów zapewniających wyborcom możliwość jednoznacznego kojarzenia list ze zgłaszającymi je komitetami;
- ujednolicenia i uproszczenia przepisów dotyczących finansowania kampanii wyborczej i sprawozdań finansowych, precyzyjnego określenia ograniczeń w przyjmowaniu przez komitety wyborcze wartości niepieniężnych, skutków niezgodnego z przepisami ustawy przyjęcia darowizny i możliwości jej zwrotu, zmiany procedury orzekania przypadku korzyści majątkowych przyjętych niezgodnie z przepisami pod warunkiem dobrowolnego ich wydania Skarbowi Państwa, umożliwienia członkom komitetów wyborczych wyborców pokrywania zobowiązań komitetu za pośrednictwem jego rachunku bankowego, określenia terminu przekazania instytucji charytatywnej nadwyżki finansowej i ograniczenia obowiązku ogłaszania tego w prasie;
- doprecyzowania przepisów regulujących zasady prowadzenia kampanii wyborczej w wyborach ponownych, przedterminowych, uzupełniających i wyborach do nowych rad, w tym ustalenia zasad przydziału nieodpłatnego czasu antenowego oraz finansowania i rozliczania kampanii wyborczej;
- zmiany zasad nadawania numerów listom kandydatów w kierunku uproszczenia procedury ich nadawania oraz zapewnienia niepowtarzalności i jednolitości numerów listom komitetów, które zarejestrowały je w przeważającej części okręgów na obszarze danej jednostki samorządu;
- podporządkowania zgromadzeń organizowanych w ramach kampanii wyborczej przepisom Prawa o zgromadzeniach;
- zmiany zasad podziału na okręgi wyborcze gwarantujących pełniejszą realizację zasady równości wyborów poprzez zachowanie jednolitej normy przedstawicielstwa;
- zmiany zasad rejestracji list kandydatów umożliwiających rejestrację listy w części nieodkniętej wadami oraz skreślanie z listy kandydatów, którzy zostali zgłoszeni z naruszeniem przepisów ustawy. Ponadto wprowadzenia zasady, iż po dokonaniu skreśleń lista nie może zawierać mniej nazwisk, niż ustawowe minimum, co pozwoli uniknąć rejestracji list z kandydatami "fikcyjnymi" i przeprowadzania wyborów uzupełniających;

- w wypadku stwierdzenia przez radę wygaśnięcia mandatu radnego ograniczenie możliwości wyboru tej samej osoby na radnego lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta);
- doprecyzowania przepisów dotyczących terminów pierwszych sesji rad i sesji, na których nowo wybrany wójt (burmistrz, prezydent miasta) składa ślubowanie;
- uściślenia przepisów dotyczących terminu przeprowadzania referendum w sprawie odwołania organów jednostki samorządu przed upływem kadencji.

Przedstawiono także propozycje legislacyjne dotyczące problematyki udziału w wyborach organów samorządu terytorialnego obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi.

Sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej systematycznie uczestniczył w pracach prowadzonych w Sejmie i Senacie nad projektami zmian w tych ustawach, prezentując i uzasadniając zgłoszone przez Komisję wnioski i udzielając wyjaśnień w tych sprawach. Brał także stały aktywny udział w pracach nad Ordynacją wyborczą do Parlamentu Europejskiego.

- * W dniu 23 stycznia 2004 r. została uchwalona ustawa - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219). Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie po jej uchwaleniu podjęła wstępne działania związane z przygotowaniem do wyborów planowanych w miesiącu czerwcu 2004 r. W szczególności, mając na uwadze sprawne wykonanie czynności wyborczych skierowała pismo do przewodniczących rad, wójtów, burmistrzów, prezydentów miast przypominając o ich zadaniach przewidzianych w ustawie, podała do publicznej wiadomości informację o czynnym i biernym prawie wyborczym oraz warunkach udziału w głosowaniu, zapewniono także stałą bieżącą informację w zakresie zadań związanych z wyborami na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

INFORMACJA

O CZYNNYM I BIERNYM PRAWIE WYBORCZYM W WYBORACH DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO PRZEPROWADZANYCH W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ORAZ O WARUNKACH UDZIAŁU W GŁOSOWANIU W TYCH WYBORACH

Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że zasady wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej określone są ustawą z dnia 23 stycznia 2004 r. - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219).

Przepisy ustawy regulują zasady uczestnictwa w tych wyborach obywateli polskich oraz obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi.

Określenie „obywatel Unii Europejskiej” obejmuje zarówno obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej w jej kształcie do dnia 30 kwietnia 2004 r., jak obywatele państw, które staną się członkami Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r.

Określenie „państwo członkowskie Unii Europejskiej” obejmuje zarówno państwa członkowskie Unii Europejskiej w jej kształcie do dnia 30 kwietnia 2004 r., jak państwa, które staną się członkami Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r.

Ilekcio poniżej mowa o „wyborcy” bez bliższego określenia, rozumie się przez to zarówno wyborców, którzy są obywatelami polskimi, jak wyborców, którzy są obywatelami Unii Europejskiej niebędącymi obywatelami polskimi.

I. Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze)

Prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ma:

- każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, pod warunkiem, że nie został pozbawiony praw publicznych lub ubezwłasnowolniony prawomocnym orzeczeniem sądu, ani pozbawiony praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
- obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz, zgodnie z prawem, stale zamieszkuje w Polsce i został ujęty w stałym rejestrze wyborców, o ile nie został pozbawiony praw wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

II. Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze)

Prawo wybieralności do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ma osoba, która:

- ma prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej,
- najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat,
- nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego,
- od co najmniej 5 lat zamieszkuje w Polsce lub innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

III. Udział w głosowaniu

Głosowanie zostanie przeprowadzone w obwodach głosowania utworzonych:

- na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych oraz aresztach śledczych,
- za granicą,
- na polskich statkach morskich.

1. Głosowanie obywateli polskich w miejscu stałego zamieszkania w Polsce

Wyborcy będący obywatelami polskimi, którzy są zameldowani na pobyt stały na obszarze gminy, a nie złożyli wniosku o wpisanie do stałego rejestru wyborców w innym miejscu oraz wyborcy będący obywatelami polskimi, którzy zostali wpisani do rejestru wyborców na własny wniosek, na podstawie stałego rejestru wyborców zostaną wpisani z urzędu do spisów wyborców sporządzanych dla poszczególnych obwodów głosowania.

Wyborcy, którzy są zameldowani na pobyt czasowy zostaną ujęci w spisach wyborców w miejscu ich zameldowania na pobyt stały.

2. Głosowanie obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi

Obywatele Unii Europejskiej niebędący obywatelami polskimi, stale zamieszkali na obszarze gminy, posiadający prawo wybierania mogą uczestniczyć w wyborach pod warunkiem, że najpóźniej w 30. dniu po zarządzeniu wyborów złożą w urzędzie gminy wnioski o wpisanie do stałego rejestru wyborców.

Do wniosku należy załączyć:

- kserokopię ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość wnioskodawcy,
- pisemną deklarację, w której wnioskodawca poda: swoje obywatelstwo i adres stałego zamieszkania w Polsce, nazwę okręgu wyborczego albo miejscowości w państwie swojego pochodzenia, gdzie jest umieszczony w rejestrze wyborców, oświadczenie, że zamierza korzystać z czynnego prawa wyborczego tylko w Polsce oraz oświadczenie, że w państwie swojego pochodzenia nie został pozbawiony czynnego prawa wyborczego.

Obywatele Unii Europejskiej niebędący obywatelami polskimi, którzy nie zostaną wpisani do stałego rejestru wyborców zgodnie z tymi zasadami nie będą mogli uczestniczyć w wyborach.

Wpisani do stałego rejestru wyborców obywatele Unii Europejskiej niebędący obywatelami polskim zostaną z urzędu umieszczeni w spisach wyborców w miejscu stałego zamieszkania w Polsce. Dopisywanie tych wyborców do spisów wyborców poza miejscem stałego zamieszkania odbywa się na analogicznych zasadach, jak dopisywanie do spisów wyborców obywateli polskich, pod warunkiem, że zostali oni wpisani do rejestru wyborców w miejscu stałego zamieszkania.

3. Głosowanie poza miejscem stałego zamieszkania

Głosowanie w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych

Wyborcy, którzy będą przebywać w dniu wyborów w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych zostaną wpisani do spisów wyborców sporządzonych dla obwodów głosowania utworzonych w tych jednostkach i będą mogli głosować w tych obwodach. Dyrektor jednostki powiadomi osoby przebywające w jednostce o umieszczeniu ich w spisie wyborców.

Obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim może zostać wpisany do spisu wyborców w wyżej wymienionej jednostce pod warunkiem, że wcześniej został wpisany do stałego rejestru wyborców w miejscu stałego zamieszkania

Wyborca wpisany do spisu wyborców w wyżej wymienionej jednostce zostanie z urzędu skreślony ze spisu w miejscu stałego zamieszkania.

Osoby, które przybędą do wyżej wymienionych jednostek w dniu wyborów, będą mogły głosować w obwodach utworzonych w tych jednostkach wyłącznie na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania.

Głosowanie w miejscu pobytu czasowego, po dopisaniu do spisu na wniosek wyborcy

Wyborcy, czasowo przebywający poza miejscem zameldowania na pobyt stały (w tym wyborcy zameldowani na pobyt czasowy) oraz wyborcy nigdzie nie zamieszkali, którzy chcą wziąć udział w głosowaniu w miejscu czasowego pobytu powinni złożyć wniosek o dopisanie do spisu wyborców.

Wniosek składa się w urzędzie gminy, na obszarze której czasowo przebywa wyborca, **najpóźniej w 10. dniu przed dniem wyborów.**

Żołnierze pełniący zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniący służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywający ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, ratownicy odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania, policjanci z jednostek skoszarowanych, funkcjonariusze Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz

Służby Więziennej pełniący służbę w systemie skoszarowanym, którzy chcą wziąć udział w głosowaniu w miejscu odbywania służby, powinni złożyć wniosek o dopisanie do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie w danej miejscowości.

Wniosek składa się w urzędzie gminy **między 21. a 14. dniem przed dniem wyborów**. Osoby, które przybyły do miejsca zakwaterowania po tym terminie mogą złożyć wniosek najpóźniej w 2. dniu przed dniem wyborów.

Wyborcy niepełnosprawni mogą głosować w wybranym przez siebie obwodzie głosowania dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych na obszarze gminy, w której stale zamieszkują. W tym celu powinni oni złożyć wniosek o dopisanie do spisu wyborców w wybranym obwodzie. **Wniosek składa się** w urzędzie gminy **najpóźniej w 10. dniu przed dniem wyborów**.

Obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim może zostać dopisany do spisu wyborców w miejscu pobytu czasowego pod warunkiem, że wcześniej został wpisany do stałego rejestru wyborców w miejscu stałego zamieszkania.

Wyborca dopisany do spisu wyborców na własny wniosek zostanie z urzędu skreślony ze spisu w miejscu stałego zamieszkania.

Głosowanie na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania

Wyborca, który zamierza zmienić miejsce pobytu przed dniem wyborów może otrzymać **zaświadczenie o prawie do głosowania**. Z zaświadczeniem takim można głosować w dowolnym obwodzie głosowania w kraju, za granicą lub na polskim statku morskim.

Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania składa się w urzędzie gminy, w której wyborca będzie ujęty w spisie wyborców, **najpóźniej w 2. dniu przed dniem wyborów**.

Wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania zostanie z urzędu skreślony ze sporządzonego spisu wyborców.

Głosowanie w kraju obywateli polskich stale zamieszkałych za granicą

Obywatele polscy stale zamieszkałi za granicą, którzy będą przebywać w kraju w dniu wyborów, mogą wziąć udział w głosowaniu w dowolnym obwodzie głosowania, jeśli przedłożą obwodowej komisji wyborczej ważny polski paszport oraz dokument potwierdzający, że stale zamieszkują za granicą. Dokumentem takim może być np. karta stałego pobytu, dokument potwierdzający zatrudnienie za granicą lub dokument potwierdzający uprawnienie do korzystania ze świadczeń ubezpieczenia społecznego za granicą. Na tej podstawie obwodowa komisja wyborcza dopisze taką osobę do spisu

wyborców, zaznaczając to w paszporcie przez odcisnięcie pieczęci komisji i wpisanie daty na ostatniej stronie przeznaczonej na adnotacje wizowe. Obywatele polscy stale zamieszkali za granicą mogą również głosować na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania wydanego przez konsula, o ile zostali na swój wniosek wpisani do spisu wyborców w obwodzie głosowania utworzonym za granicą.

4. Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych za granicą

Obywatele polscy stale zamieszkali za granicą w celu wzięcia udziału w głosowaniu powinni złożyć do właściwego konsula wnioski o wpisanie do spisu wyborców w obwodzie utworzonym za granicą.

Obywatel polski, a także obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, stale zamieszkały w Polsce, a przebywający czasowo za granicą, może zostać wpisany do spisu wyborców w obwodzie utworzonym za granicą pod warunkiem, że wcześniej został wpisany do rejestru wyborców w miejscu stałego zamieszkania w Polsce.

Wniosek składa się ustnie, pisemnie, telefonicznie, telegraficznie lub telefaksem. W zgłoszeniu podaje się: nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, miejsce stałego zamieszkania oraz numer ważnego paszportu, miejsce i datę jego wydania. Obywatele Unii Europejskiej niebędący obywatelami polskimi mogą podać numer innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość i muszą podać dodatkowo miejsce wpisania wyborcy do rejestru wyborców w Polsce.

Wniosek o wpisanie do spisu wyborców w obwodzie utworzonym za granicą składa się najpóźniej w 5. dniu przed dniem wyborów.

Wykaz obwodów głosowania utworzonych za granicą określa Minister Spraw Zagranicznych w drodze rozporządzenia, które jest publikowane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Wykaz tych obwodów głosowania będzie dostępny również we wszystkich polskich placówkach konsularnych, delegaturach Krajowego Biura Wyborczego oraz na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl.

5. Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich

Wyborcy przebywający w dniu wyborów na polskich statkach morskich, w celu wzięcia udziału w głosowaniu powinni złożyć do kapitana statku wnioski o wpisanie do spisu wyborców w obwodzie utworzonym na statku, chyba, że posiadają zaświadczenie o prawie do głosowania.

Wniosek o wpisanie do spisu wyborców w obwodzie utworzonym na polskim statku morskim składa się najpóźniej w 5. dniu przed dniem wyborów.

Wykaz obwodów głosowania utworzonych na polskich statkach morskich określa Minister Infrastruktury w drodze rozporządzenia, które jest publikowane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Wykaz tych obwodów głosowania będzie dostępny również we wszystkich polskich placówkach konsularnych, delegaturach Krajowego Biura Wyborczego oraz na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl.

6. Dopisywanie wyborców do spisów w dniu głosowania

W dniu wyborów obwodowe komisje wyborcze dopisują do spisu wyborców jedynie tych wyborców, którzy:

- przedłożą zaświadczenie o prawie do głosowania,
- zostali pominięci w spisie, jeżeli udokumentują, że stale zamieszkują na terenie danego obwodu głosowania, a urząd gminy potwierdzi, że nie otrzymał zawiadomienia o utracie przez nich prawa wybierania lub o objęciu spisem wyborców w innym obwodzie,
- zostali skreśleni ze spisu w związku z umieszczeniem w spisie wyborców w szpitalu lub zakładzie pomocy społecznej, jeżeli udokumentują, że opuścili szpital lub zakład pomocy społecznej w przeddzień wyborów,
- są obywatelami polskimi stale zamieszkującymi za granicą, głosującymi w kraju na podstawie ważnego polskiego paszportu,
- przybyli do szpitala lub zakładu pomocy społecznej w przeddzień wyborów.

Terminy wykonania poszczególnych czynności wyborczych zostaną określone postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o zarządzeniu wyborów do Parlamentu Europejskiego. Informacja o tych terminach będzie dostępna na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl, w delegaturach Krajowego Biura Wyborczego oraz we wszystkich polskich placówkach konsularnych.

UWAGA

Zgodnie z art. 168 ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219) "Dokumenty wymagane na podstawie przepisów ustawy niesporządzone w języku polskim są składane wraz z tłumaczeniem na język polski."

- * Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 21 stycznia 2004 r. zarządził na dzień 28 marca 2004 r. wybory uzupełniające do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w województwie dolnośląskim w okręgu wyborczym nr 3 (Dz. U. Nr 12, poz. 103).

Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z przepisami ustawy i kalendarzem wyborczym powołała w dniu 9 lutego 2004 r. dla przeprowadzenia wyborów Okręgową Komisję Wyborczą we Wrocławiu oraz przyjęła od 14 komitetów wyborczych zawiadomienia o zamiarze zgłoszenia kandydata na senatora. Zamiar taki złożyły następujące komitety wyborcze: Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej - Unia Pracy; Komitety Wyborcze: Polskiego Stronnictwa Ludowego, Ligi Polskich Rodzin, Unii Wolności, Inicjatywy dla Polski, Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej, Partii Ludowo - Demokratycznej, Ruchu Katolicko - Narodowego, Antyklerykalnej Partii Postępu "Racja"; Komitety Wyborcze Wyborców: Krzysztofa Wroneckiego, JOW, Stanisława Huskowskiego, Janusza Korwin - Mikke, Studenta Jacka Bąbki.

Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 16 lutego 2004 r. w sprawie przyjęcia tych zawiadomień został ogłoszony w Monitorze Polskim Nr 10, poz. 158 z dnia 23 lutego 2004 r.

- * Państwowa Komisja Wyborcza zapoznała się z przebiegiem spraw sądowych prowadzonych na podstawie ustaw wyborczych i ustawy o partiach politycznych w zakresie przypadku na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowych przyjętych przez komitet wyborczy, przez partię polityczną lub Fundusz Wyborczy z naruszeniem przepisów prawa, oraz wykreśleniem partii z ewidencji partii politycznych. Przepisy w tej materii są przewidziane w art. 87f ustawy z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544 ze zmianami), art. 127 ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zmianami), art. 84d ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 ze zmianami), art. 39a oraz art. 38c ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zmianami).
- W związku z wyborami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonymi w 2000 r. do właściwego w tej materii Sądu Okręgowego w Warszawie zostało skierowanych 18 wniosków o orzeczenie przypadku korzyści majątkowych; do końca 2003 r. Sąd zakończył postępowanie w 14 sprawach, w pozostałych będzie ono kontynuowane w roku 2004 r.; w związku z wyborami do Sejmu i Senatu przeprowadzonymi w 2001 r. skierowano 52 wnioski, z tego Sąd rozpatrzył 27 wniosków, w pozostałych sprawach postępowanie sądowe jest w toku bądź do końca 2003 r. nie wyznaczono jeszcze termi-

nów rozpraw; w związku z wyborami samorządowymi w 2002 r. wniesiono łącznie 1001 wniosków: 11 przez Państwową Komisję Wyborczą oraz 990 przez właściwych terytorialnie komisarzy wyborczych. Postępowania sądowe w tych sprawach są w toku.

Przygotowywane są wnioski (ok. 40) o orzeczenie przepadku korzyści majątkowych na podstawie przepisów ustawy o partiach politycznych dotyczące sprawozdań finansowych partii za 2001 r. i 2002 r. Jednocześnie wobec niezłożenia w ustawowym terminie sprawozdania, Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie art. 38c ustawy wystąpiła w stosunku do 13 partii politycznych o ich wykreślenie z ewidencji (Partia Kupiecka, Unia Polityki Realnej - Prawica, Białoruskie Zjednoczenie Demokratyczne, Ogólnopolski Ruch Zielonych, Polskie Stronnictwo Światowe Kresowian - Wierzyieli Skarbu Państwa im. J. Piłsudskiego, Polskie Stronnictwo Ludowe Mokołajczykowskie, Nasze Środowisko, Konfederacja Polski Niepodległej Ojczyzna, Ruch Trzeciej Rzeczypospolitej, Polski Ruch Monarchistyczny, Forum Emerytów i Rencistów, Przymierze dla Polski, Stronnictwo Polska Racja Stanu).

- * Zgodnie z Ordynacją wyborczą do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 ze zmianami) i ustawą o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. z 2002 r. Nr 113, poz. 984 ze zmianami) w toku kadencji rad przeprowadza się określone przepisami prawa wybory ponowne, uzupełniające, przedterminowe i nowe wybory:
- wybory ponowne są zarządzane w wykonaniu orzeczeń sądów o nieważności wyborów lub wyboru radnego albo nieważności wyboru wójta, burmistrza i prezydenta miasta;
  - wybory uzupełniające przeprowadza się do rad gmin w gminach liczących do 20 tysięcy mieszkańców w związku z nieobsadzeniem mandatu lub wygaśnięciem mandatu radnego; a wybory uzupełniające do rad gmin liczących powyżej 20 tys. mieszkańców, rad powiatów i sejmików województw - jeżeli obsadzenie wygasłych mandatów nie było możliwe w trybie przewidzianym ustawowo, a skład rady zmniejszył się o więcej niż o 1/5;
  - wybory przedterminowe są przeprowadzane wskutek rozwiązania rady (sejmiku województwa) w przypadkach przewidzianych w ustawach o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa oraz ustawie o referendum lokalnym, a wybory przedterminowe wójtów, burmistrzów i prezydentów miast jeżeli wygaśnie mandat z przyczyn wymienionych w ustawie o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta lub wskutek odwołania w drodze referendum;
  - wybory nowych rad przeprowadza się wskutek zmian dokonanych w podziale terytorialnym państwa.

Wyborów w toku kadencji rad nie przeprowadza się, jeżeli ich data przypadłaby w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji rad.

Od rozpoczęcia obecnej kadencji rad wybranych w wyborach zarządzonych na 27 października 2002 r. do końca 2003 r. zostały przeprowadzone: wybory ponowne do 38 rad; wybory uzupełniające do 581 rad gmin poniżej 20 tys. mieszkańców, w 17 gminach wybory przedterminowe wójtów, dokonano 794 zmian w składach rad gmin, rad powiatów i sejmików województw powyżej 20 tys. mieszkańców.

Odpowiednio, zgodnie z ustawą z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2002 r. Nr 88, poz. 985) organ jednostki samorządu terytorialnego - rada oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) - może zostać odwołany przed upływem kadencji w drodze referendum przeprowadzanego na wniosek mieszkańców. Referendum nie przeprowadza się przed upływem 12 miesięcy od dnia wyborów lub od dnia ostatniego referendum w tej sprawie, a także jeśli wybory przedterminowe przeprowadzane w wyniku referendum przypadłaby w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji.

Referendum jest ważne jeśli wzięło w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania, a jego wynik jest rozstrzygający jeżeli za odwołaniem oddano więcej niż połowę ważnych głosów.

W 2003 r. odbyły się 3 referenda gminne w sprawie odwołania:

- Rady oraz Burmistrza Gminy i Miasta Bogatynia w woj. dolnośląskim; referendum było nieważne (frekwencja wyniosła 15,10% uprawnionych) ponieważ nie wzięła w nim udziału ustawowo wymagana liczba uprawnionych do głosowania;
- Burmistrza Miasta Pasym w woj. warmińsko - mazurskim, wzięło w nim udział 26,11% uprawnionych, było ono zatem nieważne;
- Burmistrza i Rady Gminy Dobra w woj. zachodniopomorskim; w referendum uczestniczyło 35,42% uprawnionych, było ono ważne i rozstrzygające.

Szczegółowe informacje i dane o wyborach i zmianach w składach rad oraz referendach lokalnych przeprowadzanych w toku kadencji są dostępne na stronie www.pkw.gov.pl.

INFORMACJE PRAWNE

- * W Dzienniku Ustaw Nr 25, poz. 219 z dnia 23 lutego 2004 r. została ogłoszona ustawa - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego.
- * W "Rzeczpospolitej" Nr 46 z 24 lutego 2004 r., także w serwisie internetowym www.rzeczpospolita.pl/prenumerata znajduje się publikacja p. Renaty Kowalskiej: "Stowa-

rzyszenie, ale bez przywilejów wyborczych" - poświęcona wyrokowi wydanemu przez Wielką Izbę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, w sprawie dotyczącej uznania Związku Ludności Narodowości Śląskiej za organizację mniejszości narodowej. Trybunał nie uznał zasadności skargi w tym zakresie.

- * Wojewoda Lubelski zarządzeniem zastępczym z dnia 28 stycznia 2004 r. wydanym na podstawie art. 98a ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, stwierdził wygaśnięcie mandatu radnego Rady Miasta Biłgoraj Krzysztofa M. w związku z utratą przez niego prawa wybieralności. W uzasadnieniu zarządzenia wskazano, co następuje:

(...) Pismem z dnia 12 listopada 2003 r. Burmistrz Biłgoraja poinformował mnie o uchyleniu się przez Radę Miasta Biłgoraj od ciążącego na niej obowiązku podjęcia na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547) uchwały stwierdzającej wygaśnięcie mandatu radnego.

Z wymienionego pisma i załączonego do niego postanowienia prokuratury Rejonowej w Biłgoraju z dnia 11 sierpnia 2003 r. o zawieszeniu śledztwa przeciwko Panu Krzysztofowi M. wynika, że radny utracił prawo wybieralności. Stosownie do treści art. 190 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy, utrata prawa wybieralności powoduje wygaśnięcie mandatu radnego.

Zgodnie z art. 7 przedmiotowej ustawy prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) przysługuje osobie mającej prawo wybierania do danej rady.

Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) do danej rady ma każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów ukończy 18 lat i stale zamieszkuje na obszarze działania tej rady (art. 5 tej ustawy).

W świetle cytowanych przepisów radnym może być jedynie osoba stale zamieszkująca na obszarze działania danej rady przez cały okres wykonywania mandatu.

Według art. 9 ustawy - Ordynacja wyborcza przy ustalaniu faktu stałego zamieszkiwania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

W myśl art. 25 KC miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu.

O stałości pobytu osoby fizycznej na danym terytorium decyduje przede wszystkim takie przebywanie tej osoby, które ma cechy założenia tam ośrodka swoich osobistych i majątkowych interesów.

W przypadku radnego Krzysztofa M. istnieją obiektywne okoliczności pozwalające stwierdzić, iż faktycznie zaprzestał on stałego przebywania na terytorium działania Rady Miasta Biłgoraj. Krzysztof M. podejrzany jest o to, iż na początku marca 2003 r. w Biłgoraju w

celu uzyskania dotacji na działalność Biłgorajskiego Klubu Sportowego "Łada" w Urzędzie Miasta Biłgoraj przedłożył stwierdzające nieprawdę dokumenty dotyczące wydatków tego klubu w łącznej kwocie 33 156,28 zł, mające istotne znaczenie dla jej uzyskania, co stanowi czyn, o którym mowa w art. 297 § 1 k.k.

Powołanym postanowieniem Prokurator Rejonowy w Biłgoraju zawiesił śledztwo wobec radnego Krzysztofa M. w związku z niemożnością przedstawienia mu zarzutów i przesłuchania w charakterze podejrzanego.

W uzasadnieniu postanowienia stwierdza się, iż "z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, iż podejrzany w dniu 24 kwietnia 2003 r. wyjechał poza granice Polski, a aktualnie miejsce jego pobytu nie jest znane. Jak wynika z zeznań matki podejrzanego, wyjechał wraz z żoną do Izraela i nie jest jej znany termin powrotu syna do kraju".

Prokurator Rejonowy zarządził poszukiwania Krzysztofa M. za pośrednictwem Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju.

W dniu 25 listopada 2003 r. Burmistrz Biłgoraja powiadomił mnie, iż przeciwko radnemu Krzysztofowi M. zostało wszczęte przez Prokuratora Rejonowego w Biłgoraju postępowanie przygotowawcze w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa na szkodę Banku Spółdzielczego w Biłgoraju. Również w tej sprawie Prokurator Rejonowy postanowieniem z dnia 17 czerwca 2003 r. zawiesił postępowanie w związku z zaistnieniem długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej przedstawienie zarzutów Krzysztofowi M.

Z przedłożonego przez Burmistrza Biłgoraja zaświadczenia z ewidencji działalności gospodarczej wynika, iż Krzysztof M. - Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "OLMAK" zam. Biłgoraj, ul Szewska 5/60 z siedzibą firmy - Biłgoraj, ul. Konopnickiej 7, figurował w rejestrach ewidencji działalności gospodarczej od dnia 1 marca 1998 r. do 31 stycznia 2003 r.; w dniu 4 lutego 2003 r. poinformował organ ewidencyjny o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej.

Decyzją z dnia 4 lutego 2003 r. Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej działający z upoważnienia Burmistrza Miasta wykreślił z dniem 31 stycznia 2003 r. z ewidencji działalności gospodarczej wpis dotyczący działalności prowadzonej przez Krzysztofa M. Burmistrz Biłgoraja poinformował także, iż Krzysztof M. sprzedał swoje mieszkanie w Biłgoraju, w którym faktycznie zamieszkiwał do dnia wyjazdu. Z przedstawionego materiału dowodowego wynika zatem, iż radny Krzysztof M. faktycznie zaprzestał stałego przebywania na terytorium Miasta Biłgoraj tracąc z nim stałą więź.

W odpowiedzi na wezwanie organu nadzoru do podjęcia uchwały w sprawie wygaśnięcia mandatu Wiceprzewodniczący Rady Miasta Biłgoraj przedłożył kserokopię pisma Krzysztofa M. skierowanego do Przewodniczącego Rady Miasta Biłgoraj.

W przedmiotowym piśmie Krzysztof M. stwierdza "Zwracam się z uprzejmą prośbą o umożliwienie mi urlopowania z pełnienia mandatu radnego o jeszcze cztery lub pięć miesięcy. Prośbę swą motywuję przedłużeniem kontraktu o pracę, jaki mi zaproponowała firma, w której pracuję. Z góry dziękuję za pozytywne rozpatrzenie mojej prośby". Z pisma tego wynika także, iż zostało ono sporządzone 16 grudnia 2003 r. w Jerozolimie.

W świetle ustalonych okoliczności sprawy, przytoczone wyjaśnienia Krzysztofa M., nie są wiarygodne.

Należy przyjąć, iż Krzysztof M. opuścił Polskę aby uniknąć odpowiedzialności karnej, z wolą koncentracji za granicą swoich spraw życiowych, w tym założenia ośrodka osobistych i majątkowych interesów.

Dodatkowo należy zauważyć, iż obowiązujące przepisy prawne nie przewidują instytucji "urlopowania z pełnienia mandatu radnego". Zgodnie natomiast z art. 24 ustawy o samorządzie gminnym, radny jest obowiązany brać udział w pracach rady gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których został wybrany lub desygnowany.

Następstwem utraty prawa wybieralności jest obowiązek podjęcia przez Radę Miasta uchwały, która stwierdza wygaśnięcie mandatu radnego (art. 190 ust. 2 ustawy - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw).

Uchwała taka ma charakter deklaratoryjny, ponieważ wygaśnięcie mandatu następuje z mocy prawa, wskutek wspomnianej utraty prawa wybieralności.

Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z dnia 23 października 2000 r. (sygn. akt OPS 13/00 Wokanda 2001/3/29) podkreślił, iż brak takiej uchwały powoduje, iż ustawowe konsekwencje utraty prawa wybieralności pozostają w zawieszeniu. Dopiero uchwała o wygaśnięciu mandatu pozwala zrealizować wolę ustawodawcy. Spełnia ona funkcję porządkującą, autorytatywnie wyjaśnia sytuację prawną radnego i przez to służy ochronie interesów zarówno radnego, jak i rady.

Zaistnienie zdarzenia z art. 190 ust. 1 pkt 3 ustawy - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw obliguje zatem Radę Miasta Biłgoraj do podjęcia takiej uchwały. W dniu 29 października 2003 r. Rada Miasta Biłgoraj odrzuciła projekt uchwały w sprawie wygaśnięcia mandatu radnego Krzysztofa M.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 98a ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, Rada Miasta Biłgoraj została wezwana do podjęcia uchwały stwierdzającej wygaśnięcie mandatu radnego Krzysztofa M. Przedmiotowe wezwanie zostało doręczone Radzie Miasta dnia 29 listopada 2003 r. 30-dniowy termin upłynął bezskutecznie 28 grudnia 2003 r. co uzasadnia

wydanie zarządzenia zastępczego, stwierdzającego wygaśnięcie mandatu radnego Rady Miasta Biłgoraj Krzysztofa M.

Na niniejsze zarządzenie zastępcze przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie, złożona za moim pośrednictwem, w terminie 30 dni od dnia doręczenia niniejszego zarządzenia zastępczego."